

התיאטרון היידי יאסי, התרל"ז 1876 הנפקה משותפת ישראל - רומניה

The Yiddish Theatre
1876, Iasi
Joint Issue Israel - Romania

חשון התש"ע - 11/2009 - 830

"דוקטור אלמסדו", "יהודה המכבי" ו"בר-כוכבא". קשוב כתמיד לקהל ולמתרחש סביבו, כתב גולדפאדן את "בר-כוכבא" במטרה לעורר בקהל מודעות וגאווה לאומית, כתגובה לגל הפוגרומים ששטף את רוסיה.

ב-1883 יצא צו-איסור מטעם הצאר על קיום הצגות ביידיש באימפריה הרוסית. הלהקה התפרקה. גולדפאדן המשיך לנדוד בגפו ברחבי אירופה ואמריקה. בהגיעו לאמריקה ב-1887 מצא ששחקניו מופיעים עם הרפרטואר הישן שלו, אך פעילותו בתיאטרון בעולם החדש נדחתה. ימי התיאטרון הזהירים שלו לא חזרו, אך הוא המשיך לכתוב מחזות חדשים כמו "לא תחמוד", "ימות המשיח?!", "עקדת יצחק", ולהעלותם עם קבוצות שונות במקומות רבים. את "דוד במלחמה" כתב והעלה בעברית עם קבוצת נערים במועדון ציוני בניו-יורק. בשל כך ראה עצמו גם כאבי התיאטרון העברי.

אברהם גולדפאדן נפטר ב-ו' שבט התרס"ח, 9 בינואר 1908. עשרות אלפים ליווהו במסעו האחרון. התיאטרון המקורי שיצר מילא צרכים קהילתיים והשפיע על ההתפתחות האומנותית של התיאטרון היהודי והעברי המתהווה. רבים ממחזותיו מוצגים עד היום בארץ ובתיאטרון היהודי בעולם.

אסתר ניסים

דוקטורנטית בחוג לאמנות התיאטרון
באוניברסיטת תל-אביב

תיאור הבול ומעטפת היום הראשון

בבול נראה איור מעובד, המבוסס על כרזה מקורית של ההצגה "שני קוני למל".

במעטפת היום הראשון מובאת ציטטה מתוך המחזה "שני קוני למל" בשפת המקור - יידיש, ותרגומה לעברית.

תודתנו לד"ר דוני ענבר.

הנפקה משותפת זו באה לציין את ראשיתו של התיאטרון היהודי ביאסי, רומניה, התרל"ז 1876, ואת פועלו של מייסד התיאטרון אברהם גולדפאדן.

אברהם גולדפאדן (הת"ר-התרס"ח, 1840-1908), משורר ואבי התיאטרון היהודי, נולד בסטארו קונסטנטין בוהלין, ממרכזי ההשכלה בדרום רוסיה. ספר שיריו הראשון בעברית "ציצים ופרחים" נדפס ב-1865. אחריו פורסמו שיריו ביידיש. לחלקם התאים גולדפאדן ניגונים עממיים והם זכו לפופולריות רבה; חלקם מושרים עד היום והמפורסם בהם הוא "צימקים ושקדים".

ליאסי שברומניה הגיע ב-1876 על מנת להוציא עיתון משכילי, ושם העלה לראשונה עם שני שחקנים-זמרים נודדים מחזה מאולתר ביידיש ושיבץ משיריו המוכרים. בין-לילה היה למייסד התיאטרון היהודי המודרני, תואר שהעניק לעצמו ובצדק; מופעי תיאטרון בחברה היהודית התקיימו עד אז בעיקר בפורים במסגרת ה"פורים שפיל", והמחזות שנכתבו על-ידי המשכילים נועדו לקריאה בלבד. החברה היהודית האורתודוקסית דחתה את מוסד התיאטרון אך גולדפאדן לא נרתע, התמסר לתיאטרון שהקים והפך אותו לחלק לגיטימי מהתרבות היהודית. התיאטרון שלו מיזג בין השורשים הפולקלוריסטיים של התרבות היהודית לבין רעיונות ההשכלה, והושפע מתיאטרון המלודרמה והאופרטה הרוסי-אירופאי. להקתו הולידה להקות תיאטרון רבות, שהשתמשו תדירות ברפרטואר שלו, שכלל מחזות כמו "המכשפה", "שני קוני למל" ו"שמנדריק".

במשך שלושים שנה כתב יותר מ-50 מחזות אותם ביים הלחין, הפיק ואף בנה ועיצב להם תפאורות ותלבושות. פעילותו זו הכשירה שחקנים שאומנותם בכך וקהל שוחר תיאטרון. גולדפאדן נדד עם להקתו באירופה, רוסיה ואוקראינה. מחזותיו גדושים ביקורת נוקבת על הממסד הדתי ונגד עיוותים בחברה היהודית, הנמצאת על קו השבר בין מסורת לקידמה במעבר בין המאה ה-19 למאה ה-20. הצגותיו התקבלו בהתלהבות רבה, והוא העניק לבמה היהודית דמויות נצחיות כמו באבע יאכנע, מירהלה היתומה, הוצמאך, שמנדריק, וקוני למל.

בשיא פעילותו ברוסיה מנתה להקתו ארבעים שחקנים ושחקניות, והוא החל לכתוב מלודרמות היסטוריות: "שולמית",

The Yiddish Theatre, 1876, Iasi, Joint Issue Israel - Romania

This joint Israel-Romania stamp issue commemorates the establishment of the Yiddish Theatre in Iasi, Romania in 1876 and the accomplishments of the founder of Jewish theatre, Abraham Goldfaden.

Abraham Goldfaden (1840-1908), a poet and father of the Jewish Theatre, was born in the town of Staroconstantin in the Volhynia region, one of the centers of Jewish Enlightenment in southern Russia. His first book of Hebrew poems, "Tsitsim Uprachim" (Buds and Flowers), was published in 1865, after which he went on to publish poems in Yiddish. Goldfaden set some of his poems to folk melodies and they achieved such great popularity that some are even sung to this day, including the most well-known of his songs, "Raisins and Almonds".

Goldfaden arrived in Iasi, Romania in 1876 in order to publish a newspaper representing the Jewish Enlightenment. There he put on the first play improvised in Yiddish, integrating his already well-known songs and featuring two wandering actor-singers. Overnight he became the founder of the modern Jewish Theatre, a title he justifiably awarded himself. Up to that point, theatre productions in the Jewish community were mainly held as part of the Purim holiday festivities (Purim Shpil), while plays written by followers of the Enlightenment were meant only to be read. The Orthodox Jewish community rejected the theatre institution but Goldfaden was not deterred and dedicated himself to the theatre he had founded, turning it into a legitimate part of Jewish culture. His theatre merged the folkloristic roots of Jewish culture with the ideas of the Enlightenment and was influenced by the Russian-European melodrama and operetta. His troupe gave rise to many other theatre troupes, which frequently made use of his repertoire, including plays such as: "The Witch", "The Two Kuni Lemls" and "Shmendrik".

Over the course of thirty years, Goldfaden wrote more than 50 plays, which he directed, set to music and produced, even building and designing the sets and costumes. His productions allowed actors to hone their craft and developed an audience of theatre proponents. He travelled throughout Europe, Russia and the Ukraine with his troupe. His plays were fraught with scathing criticism of the religious establishment and spoke out against inconsistencies within Jewish society, which was straddling the line between tradition and progress on the eve of the 20th century. His plays were received enthusiastically and he gave the Jewish stage legendary characters such as Bobe Yakhne, Miraleh the Orphan, Hotzmach, Shmendrik and Kuni Leml.

At the height of his activities in Russia, Goldfaden's troupe numbered 40 actors and actresses and he began writing historical melodramas: "Shulamith", "Dr. Almasado", "Judah the Maccabean" and "Bar Kochva". Always attentive to his audience and to the goings on around him, Goldfaden wrote "Bar Kochva" in order to awaken awareness and national pride within his

חומת אירוע להופעת הבול
SPECIAL CANCELLATION

audience in reaction to the wave of pogroms that washed over Russia.

In 1883, the troupe disbanded after the Czar issued a proclamation banning the production of Yiddish plays within the realms of the Russian empire. Goldfaden continued to wander through Europe and America on his own. Upon arriving in America in 1887, he discovered that his former actors were performing his old repertoire but his theatrical endeavors in the New World were rejected. Although unable to rekindle his days of glory in the theatre, he continued to pen new plays, such as "Lo Tachmod" (The Tenth Commandment or Though Shalt Not Covet), "Days of the Messiah?!" and "The Binding of Isaac", which he produced with various troupes in many places. He wrote and produced his Hebrew-language play "David in War" featuring a group of youths in a Zionist club in New York. Thus he also considered himself to be the father of the Hebrew Theatre.

Abraham Goldfaden died on January 9, 1908 and tens of thousands of mourners accompanied him on his final journey. The original Theatre he created filled the community's needs and impacted the artistic development of the Jewish and Hebrew Theatres as they came into being. Many of his plays continue to be produced in Israel and in Jewish Theatres throughout the world.

Esther Nissim

**Ph.D. student – Department of Theatre Arts
Tel Aviv University**

Description of the Stamp & the First Day Cover

The stamp features an adapted illustration, based on the original poster for the play Two Kuni Lemls. The First Day Cover features two quotes from the play Two Kuni Lemls, both in the original Yiddish and translated into Hebrew.

With special thanks to Dr. Donny Inbar.

השירות הבולאי - טל: 076-8873933

שדרת ירושלים 12, תל-אביב-יפו 68021

The Israel Philatelic Service - Tel: 972-76-8873933

12 Sderot Yerushalayim, Tel-Aviv-Yafo 68021

www.israelpost.co.il • e-mail: philserv@postil.com

Issue: November 2009

Designer: David Ben-Hador

Stamp Size: 25.7 mm x 40.0 mm

Plate no: 780 (2 phosphor bars)

Sheet of 10 stamps, Tabs: 5

Printers: E. Lewin-Epstein Ltd.

Method of printing: Offset